ΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΜΙΡΜΠΩ

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Εἶχα πάει νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ φίλο μου ζωγράφο Φίλιππο Γκρασσώ, ἕναν ψηλό, ἀδύνατο καὶ γλυκὸ ἄνδρα, μὲ πρόσωπο πονεμένο κ' ἀφανισμένο ἀπὸ τὶς ρυτίδες. Ὁ Γκρασσὼ ἦταν κουφὸς καὶ τὸ ἐλάττωμά του αὐτὸ τὸν ἔκανε ἀδέξιο, λίγο ντροπαλὸ καὶ δειλό. Ἀπὸ τὴ ζωή του δὲν ἤξερα τίποτε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦταν παντρεμένος κ' ὅτι δὲν ἐζοῦσε μαζὺ μὲ τὴ γυναίκα του.

Ὅταν ἐμπῆκα μέσα στὸ ἀτελιὲ του, ὁ Γκρασσὼ ἐργαζόταν μπρὸς σ' ἕνα μεγάλο πίνακά του.

— Μὴν τὸ κυττᾶτε! μοῦ εἶπε κοκκινίζοντας. Εἶνε τόσο ἄσχημος!

— Γιατὶ ἄσχημος!... τοῦ ἀπάντησα. Ἀπεναντίας...

— Ὤ! μὴ μοῦ κάνετε κομπλιμέντα, σᾶς παρακαλῶ. Ξέρω... ξέρω καλὰ ὅτι δὲν εἶμαι καλὸς ζωγράφος.

Καί, ἀποθέτοντας τὰ πινέλλα του σ' ἕνα τραπέζι, ἐξακολούθησε:

— Καὶ ὅμως θὰ ἤθελα τόσο πολὺ νὰ εἶμαι κα' ὸς ζωγράφος!... Μὰ εἶμαι ἕνας δυστυχισμένος κουφός... Δὲν ἀκούω οὔτε ὅτι τραγουδάει, οὔτε ὅτι κλαίει... Δὲν ἀκούω τίποτε... Ὅλα γύρω μου εἶνε βουβά. Κ' ἔπειτα... Εἶμαι τόσο δυστυχισμένος!... Ἐλᾶτε... ἔχω νὰ σᾶς δείξω κάτι, κάτι ποὺ δὲν τὸ ἔχω δείξει σὲ κανένα...

Καὶ τράβηξε στὸ βάθος τοῦ ἀτελιέ του, ὅπου οἱ πίνακες ἦσαν ἀραδιασμένοι ὁ ἕνας ἀπάνω στὸν ἄλλο. Πῆρε ἕναν ἀπ' αὐτοὺς καί, καθὼς τὸν ξεσκόνιζε, μοῦ εἶπε:

— Πολλὲς φορὲς θέλησα νὰ κάψω αὐτὴ τὴν εἰκόνα, γιατὶ μὲ βασανίζει, μὲ σκοτώνει... Χθὲς ἀκόμα, δὲν ξέρω τί μὲ συγκράτησε καὶ δὲν τὴν κατέστρεψα... Ἀλήθεια, πῶς τὴν βρίσκετε;

Ἐγὼ ἤμουν γοητευμένος, θαμπωμένος, κατάπληκτος. Τόσο, ὥστε τοῦ ἀπάντησα ἠλιθίως:

— Μὰ εἶνε δική σας αὐτὴ ἡ εἰκόνα;

— Αὐτὸ σᾶς ξαφνιάζει;... Δὲν εἶν' ἔτσι; μοῦ εἶπε αὐτὸς χαμογελῶντας θλιβερά. Μὰ κ' ἐγὼ ἀπορῶ πῶς μπόρεσα κ' ἔκανα ἕνα τέτοιο ἀριστούργημα... Βλέπετε τί χείλη, τί χέρια, τί μάτια, τί σῶμα!... Εἶν' ἡ γυναῖκα μου... Καταλαβαίνετε;...

Καί, λέγοντας αὐτό, ἀναλύθηκε σὲ δάκρυα:

— Ὤ! κλαίω... εἶπε σὲ λίγο... Ἀκοῦστε ὅμως γιὰ νὰ καταλάβετε τὴν ἀφορμὴ τῶν δακρύων μου... Ἀκοῦστε τὴν ἱστορία μου...

Καὶ ἄρχισε νὰ μοῦ διηγεῖται:

— Ἡ μητέρα μου ποὺ ἔμεινε χήρα ἕνα χρόνο μετὰ τὸ γάμο της, μὲ ἀνέθρεψε μὲ πολλὲς δυσκολίες, γιατὶ ἤμουν ἀπὸ παιδὶ καχεκτικός. Αὐτὴ μὲ πήγαινε μόνη της στὸ σχολεῖο, γιατὶ δὲν ἤθελε νὰ μ' ἐμπιστευθῆ σὲ κανένα... Δὲν μὲ ἄφινε νὰ ἔχω συναναστροφὲς καὶ ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὧρες τοῦ σχολείου, βρισκόμουν διαρκῶς κοντά της. Πρᾶγμα ποὺ μ' ἔκανε λίγο ἄγριο καὶ δειλό. Ἀπὸ παιδί, μοῦ ἄρεσε νὰ σχεδιάζω κ' ἡ ζωγραφικὴ μ' ἐνθουσίαζε... Ἡ μητέρα μου ποὺ ἤθελε, ἐξ αἰτίας τῆς ὑγείας μου, νὰ κάνω, μεγαλώνοντας μιὰ δουλειὰ ἥσυχη καὶ ὄχι κουραστική, ἐνεθάρρυνε τὶς καλλιτεχνικὲς αὐτές κλίσεις μου καὶ ἔτσι ἔγινα ζωγράφος. Ἐξακολούθησα ὁπωσδήποτε καὶ μεγάλος πειὰ νὰ ζῶ μὲ τὴ μητέρα μου, ἡ ὁποία μὲ χάϊδευε καὶ μὲ περιποιοῦταν πάντα σὰν ἕνα μικρὸ πολυαγαπημένο κοριτσάκι καὶ ἤμουν εὐτυχισμένος κοντά της... Ἐπειδὴ δὲν εἶμαστε πλούσιοι, κατώρθωσα, μὲ τὸ μέσον ἑνὸς βουλευτοῦ, νὰ διοριστῶ καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς σὲ κάποιο σχολεῖο. Καί, ὅταν τελείωνα τὸ μάθημά μου, πήγαινα κ' ἔπαιρνα τὴ μητέρα μου ἀπὸ τὸ σπίτι τῶν φίλων μας Ραμπυρώ, ὅπου συνήθιζε νὰ περνάη τὴ βραδυά της. Ἡ ζωὴ κυλοῦσε ἔτσι γλυκά, γαλήνια, γεμάτη ἐλπίδες πρὸς τὸ μέλλον, γιατὶ κανεὶς δὲν ἀμφέβαλε τότε ὅτι γρήγορα θὰ γινόμουν μέγας καλλιτέχνης... Ἕνα χρόνο μάλιστα, στὸ Σαλόν, μοῦ ἔδωσαν τὸ δεύτερο βραβεῖο γιὰ τὰ ἔργα ποὺ εἶχα ἐκθέσει. Αὐτὸ ἦταν γιὰ μένα καὶ τὴ μητέρα μου μιὰ μεγάλη χαρά, ἐνῶ συγχρόνως, στὴν οἰκογένεια Ραμπυρώ, ἄρχισαν νὰ μιλοῦν σοβαρὰ γιὰ τὴ δόξα μου καὶ τὴν ἐπιτυχία μου... Οἱ καλοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι εἶχαν μιὰ κόρη, τὴ δεσποινίδα Κλοτίλδη, μιὰ γοητευτικὴ ξανθὴ παιδοῦλα, μὲ χαμόγελο ἀγγελικό, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦσα καὶ τὴν ὁποία, ὕστερ' ἀπ' τὴν ἐπιτυχία μου αὐτή, παντρεύτηκα. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ Κλοτίλδη, ἡ τόσο ὡραία, συγκατατέθηκε νὰ γίνη σύζυγός μου, ἐμένα τοῦ τόσου ἄσχημου, τοῦ αἰωνίως μελαγχολικοῦ καὶ κουφοῦ, ἔννοιωσα μιὰ εὐτυχία τόσο μεγάλη, μιὰ εὐγνωμοσύνη τόσο ζωηρή, ὥστε ἡ φτωχή μου μητέρα φοβήθηκε πῶς θὰ τρελλαθῶ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ τὰ δάκρυα ἔπνιξαν τὸ ζωγράφο καὶ τὸν ἔκαναν νὰ σταματήση. Ἔμεινε.

Τὰ μάτια του πῆραν ἀλλόκοτη ἔκφρασι, σκέφθηκε λίγα λεπτὰ καί...

μερικὰ λεπτὰ σιωπηλὸς κ' ἔπειτα ἐξακολούθησε:

— Εὐθὺς μετὰ τὸ γάμο μου, πρὸς μεγάλη θλίψη τῆς μητέρας μου, τὴν ἄφησα καὶ πῆγα νὰ ἐγκατασταθῶ μαζὺ μὲ τὴ νέα μου οἰκογένεια. Αὐτὸς ἄλλωστε ἦταν ὁ πρῶτος ὅρος ποὺ μοῦ ἔθεσαν οἱ Ραμπυρώ καὶ τὸν ὁποῖον ἐγὼ δέχτηκα... Ἂν καὶ ἡ γυναῖκα μου, μοῦ φερνόταν πάντοτε μὲ γλυκύτητα, γρήγορα ὡστόσο κατάλαβα ὅτι τὸ μόνο α σθημα ποὺ τῆς ἐνέπνεε ἦταν μι' ἀκατανίκητη ἀπέχθεια. Τότε ἐγώ, ποὺ ἤμουν συνηθισμένος στὰ γλυκὰ χάδια τῆς μητέρας μου, ποὺ ἤμουν συνηθισμένος νὰ ζῶ μέσα στὴ στοργὴ καὶ τὰ αἰσθήματα, ἔννοιωσα μιὰ ἀτέραντη θλίψη καὶ μιὰ μεγάλη μοναξιὰ νὰ μὲ ζώνη. Μὰ ἔλεγα μέσα μου ὅτι γρήγορα, μὲ τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν ἀφοσίωσί μου, θὰ κατώρθωνα νὰ μπῶ μέσ' στὴν κλειστὴ γιὰ τὴ λατρεία μου καρδιὰ τῆς γυναίκας μου. Ἐπιωμεταξὺ κατέφυγα στὴν τέχνη μου... Ἀλλοίμονο! γρήγορα κατάλαβα πὼς δὲν ἤμουν καλλιτέχνης καὶ ἡ παρατήρησις αὐτὴ μ' ἔκανε διπλάσια δυστυχῆ. Ἐπὶ πλέον, ὁ κόσμος εἶχε ἀρχίσει νὰ μὲ ξεχνάη καὶ οἱ πίνακές μου δὲν πουλιόντουσαν πειά... Ἡ ἐφημερίδες ἄλλοτε μιλοῦσαν γιὰ μένα, προβλέποντας τὸ λαμπρό μου μέλλον, τώρα ἐσώπαιναν... Καί, ἀλλοίμονο! δὲν ἤμουνα πλούσιος... Εἶχα χάσει τὴ φαντασία μου, μοῦ ἦταν ἀδύνατο ὄχι μόνο νὰ συλλάβω τίποτε, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐκτελέσω.. Μόλις ἔπαιρνα τὰ πινέλλα μου νὰ ζωγραφίσω, τὸ χέρι μου στεκόταν σὰν νὰ εἶχε πάθει ἀγκύλωσι... Ἤμουν κουφὸς καὶ θέλησα νὰ γίνω ζωγράφος!... Τί τρέλλα!... Μήπως κ' ἡ ζωγραφικὴ δὲν εἶνε μουσική, μιὰ μουσικὴ ὁρατὴ καὶ ἀπτή; Καὶ τί ἄλλο εἶνε ἡ θεία ἐνορχήστρωσις τῶν χρωμάτων καὶ τῶν σχημάτων;... Καὶ ἤμουν κουφός!... Ἀπὸ τότε τὸ σπίτι μου ἔγινε γιὰ μένα μιὰ κόλασις... Κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμὴ ἄκουγα τὶς προσβολές, τὶς μομφὲς καὶ τὶς ἄθλιες καὶ ἄνανδρες κορωϊδίες, τῆς οἰκογενείας τῆς γυναικός μου, ἡ ὁποία δίνοντάς μου τὴν Κλοτίλδη εἶχε πῆ: «Ἕνας ζωγράφος σημαίνει δόξα, πλοῦτο, ἐπιτυχία... Ὁ δικός μας εἶνε κουφός, ἄσχημος, γελοῖος... Μὰ τί σημασία ἔχει αὐτό;... Μέσα σ' ἕνα χρόνο θὰ εἶνε ἔνδοξος κ' ἐμεῖς θ' ἀποχτήσουμε τὸ μέγαρό μας, θὰ γίνουμε πλούσιοι καὶ περιζήτητοι. Θὰ ἔχουμε τὶς τουαλέττες μας καὶ τ' ἀμάξια μας καὶ θὰ δίνουμε χοροὺς καὶ συγκεντρώσεις...» Μὰ κανένα ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ὡραῖα τους ὄνειρα δὲν εἶχε πραγματοποιηθῆ. Ἀντὶ αὐτῶν, ἀπεναντίας, εἶχε ρθῆ ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀθλιότης... Ἔτσι ἡ ζωή μοῦ ἔγινε ἕνα φριχῶδες μαρτύριο... Ἐκτὸς τῶν προσβολῶν καὶ τῶν ὕβρεων, ἡ γυναῖκα μου καὶ οἱ δικοί της δὲν μιλοῦσαν γιὰ τίποτε ἄλλο παρὰ γιὰ τοὺς καλλιτέχνες ποὺ γινόντουσαν πλούσιοι καὶ ἔνδοξοι. Ἡ γυναῖκα μου μάλιστα μοῦ φερόταν πιὸ σκληρὰ ἀπ' ὅλους. Μοῦ μιλοῦσε ἐπίτηδες πολὺ σιγὰ γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀκούω καὶ νὰ τὴν παρακαλῶ νὰ ἐπαναλαμβάνη τὰ λόγια της. Καὶ ὅσο αὐτὴ μὲ μεταχειριζόταν ἔτσι, τόσο περισσότερο ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα. Ποτὲ δὲν μοῦ ἔλεγε ἕνα γλυκὸ λόγο, ποτὲ δὲν μοῦ ἀπηύθυνε ἕνα χαμόγελο...

Τὸ πρόσωπό της μπροστά μου ἔμενε ἀπαθὲς σὰν πέτρα... Τὰ μάτια ἦσαν ψυχρὰ καὶ τὰ χείλη της χωρὶς καμμιὰ ἔκφρασι... Ὤ, ἂν τοὐλάχιστον μποροῦσα ν' ἀφοσιωθῶ στὴν τέχνη μου!... Ὤ, ἂν μποροῦσα νὰ δημιουργήσω τίποτε!... Μὰ ὄχι!... Εἶμαι ἀνίκανος!... Δὲν εἶμαι τίποτε!... Δὲν αἰσθάνομαι τίποτε, δὲν βλέπω τίποτε!... Προσπάθησά νὰ ἀποδώσω μὲ τὰ χρώματα, νὰ δώσω μιὰ μορφὴ σ' αὐτὴ τὴν ὀδύνη ποὺ μὲ βασανίζει... Μὰ δὲν μπόρεσα... Ἔξη ὁλόκληρα χρόνια ἔμεινα μαζὺ μὲ τὴ γυναίκα μου καί, στὸ διάστημα αὐτό, τὰ δάκρυά μου δὲν ἐστέγνωσαν οὔτε μιὰ μέρα... Καὶ στὸ τέλος, ἐκείνη ἔφυγε, μὲ ἄρησε... Μὲ ἄρησε χωρὶς νὰ πῆ μιὰ λέξι σὲ μένα πιὸ τὴν ἐλάτρευα... Ἕνα βράδυ, γυρίζοντας, βρῆκα τὸ σπίτι ἀδειανό! Οὔτε ἕνα γράμμα της δὲν μοῦ εἶχε ἀφήσει γιὰ νὰ μ' ἀποχωρετήση... Καὶ ἐκείνη δὲν ἐπέστρεψε ποτὲ πειά... Ἐγκατέλειψα τότε κ' ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου τὸ σπίτι καὶ ξαναγύρισα κοντὰ στὴ φτωχή μου μητέρα... Μὰ ἡ ἀγάπη της μὲ καταδιώκει πάντα καὶ μὲ βασανίζει... Δὲν κοιμοῦμαι πειά... Ὁλόκληρες τὶς νύχτες μου τὶς περνάω γυρίζοντας στοὺς δρόμους σὰν ἀδέσποτος σκύλος... Καὶ ὅταν βλέπω καμμιὰ γυναικεία σιλουέττα νὰ περνάη κοντά μου, τρέχω πίσω της νομίζοντας πὼς εἶνε αὐτή...

— Καὶ τί λογαριάζετε νὰ κάνετε τώρα; τὸν ἐρώτησα.

Τὰ μάτια του πῆραν τότε μιὰ ἀλλόκοτη ἔκφρασι ἐρεθισμοῦ, σκέφθηκε μερικὰ λεπτὰ κ' ὕστερα ἐταράλλισε:

— Νὰ τὴν σκοτώσω, νὰ τὴν σκοτώσω, νὰ τὴν σκοτώσω!... Μὰ θὰ τὸ κάνω αὐτό, ὅταν πεθάνη ἡ μητέρα μου... Γιατί, θὰ τὸ καταλαβαίνετε καλά, δὲν μπορῶ νὰ προσθέσω στὶς τόσες θλίψεις τῆς ἁγίας αὐτῆς γυναικὸς καὶ τὴν ὀδύνη ὅτι ὁ γυιός της εἶνε δολοφόνος.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΜΙΡΜΠΩ